

IVO:s arbete mot oseriösa och kriminella aktörer

Delredovisning I, S2025/02147 (delvis)

Sammanfattning

INSPEKTIONEN FÖR VÅRD OCH OMSORG (IVO) HAR i uppdrag från regeringen att redovisa vilka åtgärder myndigheten vidtar för att stärka arbetet mot oseriösa och kriminella aktörer. I denna delredovisning beskriver IVO pågående och planerade åtgärder samt de effekter som dessa förväntas ge. Myndigheten har tidigare redovisat sitt arbete inom området inom ramen för flera närliggande regeringsuppdrag.

Sedan 2024 har IVO intensifierat arbetet mot oseriösa och kriminella aktörer, med utgångspunkt i ett förtydligt brottsförebyggande uppdrag och flera regeringsuppdrag. Insatserna bedöms hittills ha gett goda resultat, bland annat genom fler ingripande åtgärder. Under 2025 avslog IVO nära 40 procent av inkomna ansökningar om nytt tillstånd inom omsorgen, främst på grund av att ägare och ledning inte uppfyllde kraven på insikt och lämplighet. En del av dessa avslagsbeslut har avsett misstänkt eller konstaterad brottslighet. Sedan 2024 har IVO förbjudit 19 verksamheter inom hälso- och sjukvården där det funnits påtaglig fara för patienters liv, hälsa eller personliga säkerhet. Under samma period har myndigheten bedömt att över 500 legitimerade yrkespersoner bör få sin yrkesutövning begränsad, varav en del utifrån misstänkt eller konstaterad brottslighet, samt anmält cirka 250 individer till åtal efter misstankar om brott i yrkesutövningen. Inom omsorgen har IVO sedan 2024 förbjudit eller återkallat tillståndet för 120 verksamheter. Dessa har bedrivits av företrädare som inte uppfyllt kraven på god kvalitet eller lämplighet, eller som inte har utnyttjat sitt tillstånd. I flera fall har brukare utsatts för allvarliga risker och missförhållanden i verksamheterna.

Arbetet mot oseriösa och kriminella aktörer integreras nu i den ordinarie verksamheten som en del av IVO:s strategiska inriktning. Förbättrade organisatoriska förutsättningar väntas bidra till en mer sammanhållen kontroll av både nya och befintliga aktörer inom vård och omsorg. Samtidigt fortsätter myndigheten att stärka personalresurser och kompetens inom området samt utveckla det interna säkerhetsarbetet kopplat till välfärdsbrottslighet.

Samverkan med andra myndigheter är en central del av arbetet. IVO deltar i flera myndighetsgemensamma satsningar och har utvecklat strukturer för informationsutbyte och gemensamma insatser.

Parallellt pågår ett arbete med att förbättra riskanalyser för att mer träffsäkert prioritera resurser till områden med störst risk. IVO har även vidareutvecklat tillståndsprovning och tillsyn genom utökad kontroll och verifiering av uppgifter, stärkt ägar- och ledningsprovning samt tillämpning av nya rättsliga verktyg. Andelen oanmälda inspektioner har också ökat. Sammantaget bedömer IVO att dessa åtgärder ger goda förutsättningar för det fortsatta arbetet mot oseriösa och kriminella aktörer.

Innehåll

Sammanfattning	2
1. Inledning	4
2. IVO:s uppdrag och rättsliga förutsättningar	5
2.1 Krav på tillståndshavare inom vården och omsorgen	5
2.2 IVO:s förutsättningar att vidta åtgärder	6
3. IVO har vidtagit åtgärder mot verksamheter, företrädare och personal	7
4. Förstärkta interna förutsättningar	10
4.1 En utvecklad och mer ändamålsenlig organisation	10
4.2 Utökade personalresurser och stärkt kompetens	10
4.3 Förstärkt internt säkerhetsarbete	11
5. Utvecklad samverkan och stärkt utbyte av information och underrättelser	12
6. Utvecklad förmåga att analysera risker	13
7. Utvecklad tillståndsprovning och tillsyn	14
7.1 Utökad kontroll och verifiering av uppgifter	14
7.2 Förstärkt ägar- och ledningsprovning	14
7.3 IVO tillämpar nya skarpare verktyg	15
7.4 Fler oanmälda inspektioner	15
8. Sammanfattande bedömning	16
Referenser	17

1. Inledning

INSPEKTIONEN FÖR VÅRD OCH OMSORG (IVO) lämnar här en delredovisning av regeringsuppdraget att redovisa myndighetens arbete mot oseriösa och kriminella aktörer.¹ I denna delredovisning redogör IVO för pågående och planerade åtgärder och förväntade effekter av dessa åtgärder. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2027.

IVO har tidigare redovisat myndighetens arbete mot oseriösa och kriminella aktörer inom ramen för flera andra regeringsuppdrag som angränsar till det nu aktuella uppdraget.²

-
1. Regeringen (Socialdepartementet). Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Inspektionen för vård och omsorg (S2025/02147). Stockholm: Regeringskansliet 2025-12-18.
 2. Inspektionen för vård och omsorg (2026). Förstärkt tillsyn mot välfärdsbrottslighet inom hälso- och sjukvården och tandvården – Delredovisning II av regeringsuppdrag S2024/00037. IVO 2026-04; Inspektionen för vård och omsorg (2026). Förstärkt tillsyn mot välfärdsbrottslighet inom omsorgen – Delredovisning II av regeringsuppdrag S2024/00041. IVO 2026-05; Försäkringskassan (2025). Svar på regeringsuppdrag - Uppdrag att kraftsamla mot organiserad brottslighet i välfärden, S2025/01085. Försäkringskassan dnr FK 2025/013594; Inspektionen för vård och omsorg (2026). Förberedelser inför utökad kommunal anmälnings-skyldighet – Slutredovisning av regeringsuppdrag S2025/01847. IVO 2026-23; Inspektionen för vård och omsorg (2026). Stärkt tillsyn av stödboende och HVB som tar emot barn och unga – Slutredovisning av regeringsuppdrag S2024/01643. IVO 2026-12; Inspektionen för vård och omsorg (2025). Förstärkt säkerhetsarbete inom myndigheten – Slutredovisning av regeringsuppdrag S2024/02003. IVO 2025-14.

2. IVO:s uppdrag och rättsliga förutsättningar

IVO ANSVARAR FÖR tillsyn och tillståndsprövning inom hälso- och sjukvården,³ socialtjänsten och verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Syftet med IVO:s verksamhet är att granska att befolkningen får vård och omsorg som är säker, har god kvalitet och bedrivs i enlighet med lagar och andra föreskrifter. Ett patient- och brukarperspektiv ska genomsyra tillsynen. Tillsynen ska planeras med utgångspunkt i riskanalyser, om inte annat följer av lag, förordning eller särskilt beslut från regeringen. Sedan den 1 mars 2025 framgår det av myndighetens instruktion att IVO ska förebygga och motverka brottslighet inom sitt verksamhetsområde.⁴

TILLSTÅNDS- ELLER ANMÄLNINGSPLIKTIGA VERKSAMHETER OCH PERSONAL

Inom IVO:s register för hälso- och sjukvård finns det nära 19 000 vårdgivare och drygt 43 000 verksamheter. IVO utövar också tillsyn över personal inom hälso- och sjukvården, varav cirka 292 000 legitimerade yrkesutövare. IVO ansvarar även för tillståndsprövning inom några få tillståndspliktiga områden av hälso- och sjukvården, bland annat infördes en ny tillståndsplikt inom privat tandvård den 1 januari 2026.

Inom IVO:s register för socialtjänst och verksamhet enligt LSS finns det över 17 700 tillstånds- eller anmälningspliktiga verksamheter. Ungefär en tredjedel bedrivs av privata utförare med tillstånd av IVO och resterande del av kommuner eller regioner. IVO utövar även tillsyn över annan verksamhet inom omsorgen som inte är tillstånds- eller anmälningspliktig såsom stödboenden för vuxna, familjehem och så kallade servicebolag.

Källor: IVO:s vårdgivarregister, omsorgsregister och register över skyddade boenden (2026-04-08); Socialstyrelsen (2025). Statistik om legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal 2024 samt arbetsmarknadsstatus 2023. Stockholm: Socialstyrelsen.

2.1 Krav på tillståndshavare inom vården och omsorgen

IVO får bevilja tillstånd inom tillståndspliktig socialtjänst, verksamhet enligt LSS och privat tandvård⁵ under förutsättning att sökanden har insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten och har ekonomiska förutsättningar att följa dessa föreskrifter. Det krävs också att sökanden i övrigt är lämplig. Därutöver ska sökandens vilja och förmåga att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, sökandens laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas. Lämplighetsprövningen omfattar huvudsakligen verksamhetens ägar- och ledningskrets, men även den juridiska personen som sådan omfattas av prövningen.⁶ Inom privat tandvård ska vårdgivaren även fullgöra sina skyldigheter att bedriva ett systematiskt patientsäkerhets-

3. Med undantag för hälso- och sjukvård inom Försvarsmakten och Försvarets materielverk.

4. 1–2 a §§ förordningen (2013:176) med instruktion för Inspektionen för vård och omsorg.

5. Inom övrig tillståndspliktig hälso- och sjukvård saknas motsvarande krav på ägare och ledning.

6. 2 kap. 5–6 § patientsäkerhetslagen (2010:659), PSL; 26 kap. 3–4 § socialtjänstlagen (2025:400), SoL; 23–23 a §§ lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

arbete för att upprätthålla kravet på god vård.⁷ Inom socialtjänsten ska verksamheten uppfylla kraven på god kvalitet och säkerhet.⁸ Kraven för tillstånd gäller fortlöpande, även för verksamheter som beviljats tillstånd.⁹

Ett tillstånd inom socialtjänst eller LSS får i sig inte överlåtas.¹⁰ Det finns dock inget förbud mot att överlåta ett helt bolag eller en hel verksamhet. Vid en sådan överlåtelse följer tillståndet med till den nya ägaren. Det finns inga regler om att ägar- och ledningskretsen ska prövas på nytt endast för att bolaget har överlåtits, däremot ska förändringar i ägar- och ledningskretsen anmälas till IVO.¹¹ Utifrån inkomna anmälningar kan IVO på eget initiativ besluta att inleda en ägar- och ledningsprövning.

2.2 IVO:s förutsättningar att vidta åtgärder

Inom hälso- och sjukvården har IVO befogenhet att helt eller delvis förbjuda verksamhet om det föreligger påtaglig fara för patienters liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt. Om verksamheten omfattas av tillstånd för privat tandvård får IVO i stället återkalla tillståndet, helt eller delvis. IVO får även återkalla tillståndet för privata tandvårdsverksamheter som inte uppfyller kraven för sitt tillstånd, om verksamheten inte har påbörjats senast sex månader efter beslutet om tillstånd eller om verksamheten har upphört permanent. IVO får också förbjuda verksamhet som bedrivs olovligt utan tillstånd.¹²

IVO ska vidare vidta åtgärder om myndigheten får kännedom om att hälso- och sjukvårdspersonal inte fullgör sina skyldigheter. Om personalen i fråga är skäligen misstänkt för att i yrkesutövningen ha begått brott som kan ge fängelse ska IVO anmäla personen till åtal. Om IVO anser att det finns skäl för beslut om prøvotid, återkallelse av legitimation eller annan behörighet, eller begränsning av förskrivningsrätt ska myndigheten anmäla detta till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN).¹³

Inom omsorgen har IVO befogenhet att återkalla tillstånd, helt eller delvis, om ett allvarligt missförhållande inte har avhjälpts eller om missförhållandet innebär fara för enskildas liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt. Detsamma gäller vid allvarlig underlåtenhet att göra registerkontroll av personal vid vissa verksamheter som tar emot barn. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får IVO i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet. IVO får även återkalla tillstånd om tillståndshavaren inte uppfyller kraven för tillståndet eller om tillståndet inte har utnyttjats under en sammanhängande period av sex månader. IVO får också förbjuda tillståndspliktig verksamhet som bedrivs olovligt utan tillstånd.¹⁴

7. 2 kap. 5 § 1 PSL.

8. 26 kap. 3 § SoL; 23–23 a §§ LSS.

9. 7 kap. 24 § och 27 § PSL; 28 kap. 9 § och 11 § SoL; 26 f–26 g §§ LSS.

10. 15 kap. 7 § socialtjänstförordningen (2025:468), SoF; 9 § förordningen 1993:1090 om stöd och service till vissa funktionshindrade.

11. 2 kap. 8 § PSL; 26 kap. 7 § SoL; 23 b § LSS.

12. 7 kap. 26–27 och 28 b §§ PSL.

13. 7 kap. 29–30 §§ PSL. HSAN beslutar om prøvotid, återkallelser och begränsningar. I *Stärkt tillsyn och uppföljning – förslag för att motverka oegentlig läkemedelsförskrivning* (SOU 2026:19) föreslås att IVO ska kunna fatta interimistiska beslut om att återkalla legitimation och begränsa förskrivningsrätten.

14. 28 kap. 11 och 13 §§ SoL; 26 g och i–j §§ LSS.

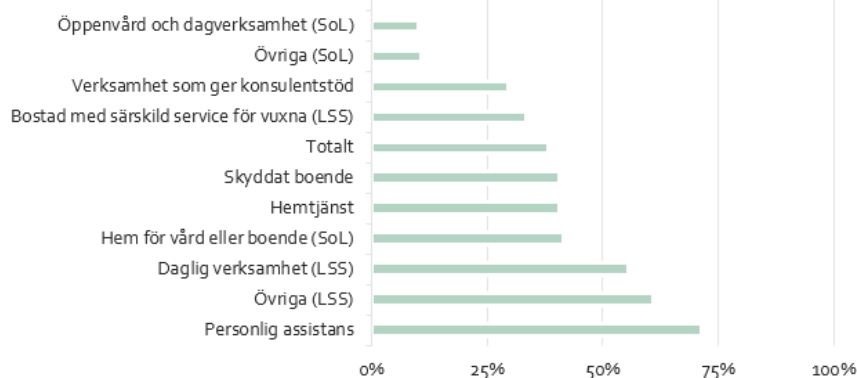
3. IVO har vidtagit åtgärder mot verksamheter, företrädare och personal

SEDAN 2024 HAR IVO genomfört insatser mot verksamheter och företrädare där IVO genom riskanalyser och samverkan med andra myndigheter har identifierat en förhöjd risk för oseriösa och kriminella aktörer. Insatserna svarar mot flera regeringsuppdrag¹⁵ och omfattar hittills tillsyn av nära 110 vårdgivare samt drygt 170 företrädare eller verksamheter inom omsorgen. IVO har även i högre grad uppmärksammat och agerat mot oseriösa och kriminella aktörer i tillståndsprövning och övrig tillsyn.

Tillståndsprövningen är central för att förebygga och motverka att oseriösa och kriminella aktörer får tillträde till vården och omsorgen. IVO kontrollerar bland annat om företrädare som ansöker om tillstånd är aktiva inom organiserad brottslighet mot bakgrund av regeringsuppdraget att kraftsamla mot organiserad brottslighet i välfärden.¹⁶ IVO avslog nära 40 procent av de ungefär 400 ansökningar om nytt tillstånd inom omsorgen som behandlades under 2025 (se figur 1). En majoritet av besluten om avslag fattades med hänvisning till att ägare och ledning inte uppfyllde kraven på insikt eller bedömdes vara lämpliga att verka inom välfärden. En del av dessa beslut har avsett misstänkt eller konstaterad brottslighet.

Figur 1. Andel avslag på ansökan om nytt tillstånd 2025

Källa: Inspektionen för vård och omsorg (IVO), 2026-04-15

15. IVO har pågående regeringsuppdrag att förstärka tillsynen mot välfärdsbrottslighet inom omsorgen respektive hälso- och sjukvården och tandvården. Myndigheten har även ett pågående uppdrag att kraftsamla mot den organiserade brottsligheten i välfärden, där IVO i samverkan med andra myndigheter granskar individer aktiva i organiserad brottslighet som även förekommer i verksamheter och bolag inom IVO:s ansvarsområde. Se Regeringen (Socialdepartementet). Uppdrag om förstärkt tillsyn mot välfärdsbrottslighet inom omsorgen (S2024/00041). Stockholm: Regeringskansliet 2024-01-11; Regeringen (Socialdepartementet). Uppdrag om förstärkt tillsyn mot välfärdsbrottslighet inom hälso- och sjukvården och tandvården (S2024/00037). Stockholm: Regeringskansliet 2024-01-11; Regeringen (Socialdepartementet). Uppdrag att kraftsamla mot organiserad brottslighet i välfärden (S2025/01085). Stockholm: Regeringskansliet 2025-05-28.

16. S2025/01085.

I tillsynen av hälso- och sjukvården har IVO sedan 2024 förbjudit 19 verksamheter där det funnits påtaglig fara för patienters liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt (se tabell 1). Verksamheterna har bedrivits av vårdgivare som har saknat förmåga eller avsikt att leva upp till kraven på god vård. Det har framför allt handlat om brister i patientsäkerhetsarbetet, där patienter har utsatts för allvarliga risker eller har tagit skada av vården. Till exempel har obehörig personal som saknar rätt kunskap genomfört estetiska behandlingar som kräver legitimerad personal. Myndigheten har också funnit att läkemedel har transporterats eller förvarats på ett patientfarligt sätt och att vården inte har dokumenterats på ett patientsäkert sätt. IVO:s förutsättningar att vidta ingripande åtgärder inom hälso- och sjukvården är begränsade jämfört med tillståndspliktig verksamhet inom privat tandvård, socialtjänst och LSS eftersom det saknas krav på insikt, ekonomiska förutsättningar och lämplighet i övrigt hos ägar- och ledningskretsen. Inom omsorgen finns fler grunder för mer ingripande åtgärder som återkallelse av tillstånd och förbud.

Tabell 1. Antal verksamheter inom hälso- och sjukvården med beslut om förbud 1 januari 2024–31 mars 2026.

Verksamhetstyp	2024	2025	2026	Totalt
Estetiska behandlingar	8	4	1	13
Primärvård	1	0	1	2
Somatisk specialistsjukvård (kirurgi)	1	0	0	1
Tandvård	1	0	0	1
Barnmorskeassisterad förlossning i hemmet	0	1	0	1
Psykiatrisk specialistsjukvård	0	0	1	1
Totalt	11	5	3	19

Källa: Inspektionen för vård och omsorg (IVO), 2026-03-31

I tillsynen av hälso- och sjukvårdspersonal har IVO sedan 2024 bedömt att legitimerade yrkesutövare bör begränsas i yrkesutövningen i 507 fall (se tabell 2). Dessa ärenden omfattar flera typer av brister, varav en del avser misstänkt eller konstaterad brottslighet. IVO har främst yrkat på återkallelse av legitimation eller prövotid. HSN har i regel bifallit IVO:s yrkande.¹⁷ Under samma period har IVO anmält runt 250 individer till åtal efter att det framkommit uppgifter om att de har begått brott i sin yrkesutövning. De flesta anmälningarna rör legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal, där sjuksköterskor och läkare är i majoritet.

17. HSN har de senaste åren bifallit IVO:s yrkande i runt 95 procent av ärendena: HSN (2026). Verksamhetsredogörelse 2025. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/dokument-webb/ovrigt/hsan-verksamhetsredogorelse-2025.pdf> [hämtad 2026-03-31].

Tabell 2. Antal anmälningar till HSAN 1 januari 2024–31 mars 2026 (förstahandsyrkande*)

IVO:s yrkande i anmälan till HSAN	2024	2025	2026	Totalt
Återkallelse av legitimation	103	104	36	243
Prövotid	99	101	35	235
Interimistisk återkallelse av legitimation	5	5	1	11
Interimistisk eller permanent indragen eller begränsad förskrivningsrätt	6	7	5	18
Totalt	213	217	77	507

Källa: Inspektionen för vård och omsorg (IVO), 2026-03-31

* Förstahandsyrkande är det yrkande IVO i första hand vill att HSAN prövar.

I tillsynen av socialtjänsten och verksamhet enligt LSS har IVO sedan 2024 förbjudit eller återkallat tillståndet för 120 verksamheter (se tabell 3). Verksamheterna har bedrivits av företrädare som inte levt upp till krav på god kvalitet och lämplighet, som brustit i sin registerkontroll av personal eller som inte utnyttjat tillståndet under en sammanhängande period av sex månader. I flera fall har brukare utsatts för allvarliga brister och missförhållanden i verksamheterna i form av till exempel våld eller övergrepp från personal eller mellan brukare. Flera verksamheter har bedrivit annan verksamhet än vad tillståndet medgett eller har tagit emot brukare som inte hör till målgruppen enligt tillståndet.

Tabell 3. Antal återkallade tillstånd eller förbjudna verksamheter inom socialtjänsten och verksamhet enligt LSS 1 januari 2024–31 mars 2026.

Verksamhetstyp (26 kap. SoL/9 § LSS)	2024	2025	2026	Totalt
Hem för vård eller boende (HVB) 0–20 år (SoL)	17	16	4	37
Personlig assistans (LSS)	11	12	6	29
Bostad med särskild service för barn eller ungdomar (LSS)	5	7	0	12
Verksamhet som ger konsulentstöd (SoL)	3	7	2	12
Hemtjänst (SoL)	4	4	2	10
Stödboende 16–20 år (SoL)	3	5	0	8
Avlösarservice (LSS)	1	2	0	3
Ledsagarservice (LSS)	1	2	0	3
Öppenvård och dagverksamhet (SoL)	0	2	0	2
Bostad med särskild service för vuxna (LSS)	1	0	2	3
Korttidsvistelse (LSS)	0	1	0	1
Totalt	46*	58**	16	120

Källa: Inspektionen för vård och omsorg (IVO), 2026-03-31

* Två verksamheter som IVO beslutade att tillfälligt förbjuda och därefter återkallade tillstånden för återfinns under 2025.

** IVO upphävde besluten för fem verksamheter på grund av ändrade sakförhållanden.

4. Förstärkta interna förutsättningar

IVO HAR SEDAN 2024 successivt stärkt arbetet mot oseriösa och kriminella aktörer, med utgångspunkt i ett förtydligt brottsförebyggande uppdrag och flera regeringsuppdrag. Det arbete som inletts genom särskilda satsningar integreras nu i den ordinarie verksamheten som en del i IVO:s strategiska inriktning att stärka arbetet på området.

4.1 En utvecklad och mer ändamålsenlig organisation

IVO genomför för närvarande organisationsförändringar för att skapa en organisationsstruktur som är tydligare, mer ändamålsenlig och långsiktigt hållbar.¹⁸ Bland annat inrättade IVO i december 2025 en rättsavdelning. Åtgärden förväntas bland annat stärka den rättsliga styrningen och bidra till förbättrad kvalitet och enhetlighet i myndighetens juridiska bedömningar. Sedan april 2026 samlar IVO tillståndsprovning, ägar- och ledningsprovning samt tillsyn inriktad mot välfärdsbrottslighet i en gemensam avdelning för aktörskontroll. Avdelningen ansvarar för det operativa arbetet mot välfärdsbrottslighet och att samordna och utveckla IVO:s arbete på området inklusive samverkan med andra aktörer. Förändringen förväntas bidra till en mer sammanhållen och effektiv kontroll av nya och befintliga aktörer inom vården och omsorgen.

Under 2026 planerar IVO att organisera myndighetens övriga tillsyn i nationellt sammanhållna avdelningar med ansvar för tillsyn inom hälso- och sjukvården respektive socialtjänsten och verksamhet enligt LSS. Detta förväntas bidra till en mer enhetlig och effektiv tillsyn.

4.2 Utökade personalresurser och stärkt kompetens

Arbetet mot oseriösa och kriminella aktörer ställer krav på såväl ökade personella resurser som stärkt kompetens. IVO har utökat och fortsätter att öka antalet medarbetare som arbetar med inriktning mot välfärdsbrottslighet. Samtidigt stärks kompetensen inom exempelvis ekonomisk granskning, brottsförebyggande arbete och utredning. IVO har genomfört omfattande utbildningsinsatser, främst för de medarbetare som arbetar med inriktning mot välfärdsbrottslighet men även inom andra delar av myndigheten. IVO planerar att genomföra ytterligare kompetenshöjande åtgärder för myndighetens personal under 2026. Åtgärderna förväntas sammantaget bidra till en stärkt förmåga i arbetet mot oseriösa och kriminella aktörer.

18. Från och med den 15 juni 2026 kommer IVO att övergå från att vara en enrådighetsmyndighet, som leds av en generaldirektör, till att ledas av en styrelse. Regeringen har fattat beslutet mot bakgrund av att IVO har ett omfattande och komplext uppdrag som vuxit de senaste åren. Förändringen ska ge IVO bättre förutsättningar för långsiktig ledning och styrning.

4.3 Förstärkt internt säkerhetsarbete

IVO fortsätter att stärka det systematiska säkerhetsarbetet inom myndigheten för att bättre kunna förebygga och hantera riskfyllda situationer och allvarliga händelser samt öka motståndskraften mot infiltration, jäv, korrup-tion och otillåten påverkan. Arbetet omfattar bland annat utvecklad ledning och styrning, stärkt informationssäkerhet och säkerhetshöjande åtgärder i myndighetens lokaler och vid inspektioner. Det omfattar också utbildning och andra kompetenshöjande åtgärder för att öka medarbetarnas kunskap och förmåga att motverka infiltration och otillåten påverkan. Sedan april 2025 omfattas IVO av säkerhetsskyddsförordningen vilket bland annat gör det möjligt för myndigheten att besluta om placering av medarbetare i säkerhetsklass efter genomförd säkerhetsprövning.¹⁹

19. 5 kap. 8 § säkerhetsskyddsförordningen (2021:955).

5. Utvecklad samverkan och stärkt utbyte av information och underrättelser

ETT MYNDIGHETSGEMENSAMT ARBETE är nödvändigt för att förebygga och motverka oseriösa och kriminella aktörer. De senaste åren har det skett flera förändringar i offentlighets- och sekretesslagstiftningen för att underlätta utbytet av information mellan myndigheter.²⁰ IVO har ett nära samarbete med berörda myndigheter kring hur bestämmelserna ska tillämpas i praktiken.²¹

IVO är en av 13 nätverksmyndigheter i den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet²² och deltar sedan 2025 i landets samtliga sju regionala underrättelsecenter (RUC). Det pågående uppdraget att kraftsamla mot den organiserade brottsligheten i välfärden genomförs i stor utsträckning i samverkan med flera andra myndigheter och enligt de strukturer som byggts upp i den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet.²³ Myndigheten har också utvecklat en struktur för samverkan med bland andra Försäkringskassan, Polismyndigheten, Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten. IVO deltar också i samverkansnätverket MUR²⁴ tillsammans med 25 andra myndigheter för att förhindra felaktiga utbetalningar och bidragsbrott samt i Socialstyrelsens forum för lärande och kunskapspridning om välfärdsbrottslighet (LUMEN).

Information och underrättelser från myndigheter, regioner och kommuner utgör underlag i IVO:s utredningar och beslut i enskilda ärenden, men bidrar också till myndighetens riskanalyser. Genom samverkan ökar IVO kunskapen om vilka uppgifter som andra förfogar över och som kan vara relevanta för IVO, samtidigt som IVO får bättre förutsättningar att lämna ut relevant information till andra myndigheter i rätt skede. Myndigheten genomför även allt fler tillsynsinsatser i samverkan med andra myndigheter. I de fall IVO saknar förutsättningar att vidta åtgärder kan ofta andra myndigheter agera för att hindra oseriösa och kriminella aktörer. Gemensamma insatser är ibland en förutsättning för att kunna genomföra tillsyn. IVO genomför till exempel inspektioner med handräckning av Polismyndigheten när det behövs för att säkerställa tillträde till verksamheten och genomföra inspektionen på ett säkert sätt.

20. Lagen (2024:307) om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelse och brottslighet inom arbetslivet samt lagen (2025:170) om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna är två exempel på detta.

21. IVO deltar bland annat i regeringsuppdraget att samordna utvecklingen av effektiv informationsdelning i arbetet mot brott (Fi2025/01460).

22. För mer information om satsningen: Polismyndigheten (u.å.). Myndighetsgemensam satsning mot organiserad brottslighet. <https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/organiserad-brottslighet/myndighetsgemensam-satsning-mot-organiserad-brottslighet/> [2026-03-02].

23. S2025/01085.

24. MUR står för "Motståndskraft hos utbetalande och rättsvårdande myndigheter mot missbruk och brott i välfärdssystemen".

6. Utvecklad förmåga att analysera risker

IVO UTVECKLAR LÖPANDE arbetet med att analysera och identifiera risker. Genom samverkan med andra myndigheter och datadriven riskanalys stärker IVO förmågan att identifiera mönster, samband, avvikelser och beteenden som annars är svåra att upptäcka. Det gör att IVO kan göra mer träffsäkra prioriteringar för att förebygga och motverka oseriösa och kriminella aktörer.

IVO tar årligen emot en anseelig mängd tips, upplysningar, anmälningar och underrättelser från allmänhet, kommuner, regioner och andra myndigheter. Den utökade kommunala anmälningsskyldigheten²⁵ väntas bidra till fler anmälningar om brister i tillståndspliktig verksamhet. IVO utvecklar metoder för att analysera informationen på ett mer systematiskt sätt, bland annat genom en mer strukturerad klassificering av upplysningar som kan visa på oseriös eller kriminell verksamhet. Myndigheten arbetar också för att ta emot och hantera informationen på ett säkrare och mer ändamålsenligt sätt. Bland annat utvecklar myndigheten en förtydligad och förbättrad kontaktväg till IVO för kommuner, regioner och andra myndigheter. IVO utvecklar också de interna strukturerna för att dela information inom myndigheten.

En central del i utvecklingsarbetet är att i högre grad kombinera intern information med uppgifter från externa datakällor. IVO arbetar med att öka den automatiserade tillgången till interna och externa datakällor och utvecklar digitala analysstöd som gör det möjligt att sammanställa och analysera uppgifter på ett mer systematiskt sätt. IVO har exempelvis utvecklat analysverktyget Aktörsgranskaren som stödjer en datadriven riskanalys genom att kombinera interna och externa datakällor för en samlad riskbild. IVO fortsätter att utveckla analysmetoder och analysstöd så att de i större utsträckning kan användas operativt i tillståndsprövningen och tillsynen.

IVO:s register (till exempel vårdgivarregistret och omsorgsregistret) utgör ett underlag för riskanalyser och ger en överblick över verksamheter inom vården och omsorgen.²⁶ IVO arbetar för att förbättra registrens datakvalitet och täckningsgrad.²⁷ Myndigheten har gjort riktade rättningsinsatser och genomför informationsinsatser till berörda aktörer under 2026. Den utökade kommunala anmälningsskyldigheten²⁸ och IVO:s arbete med att kartlägga och kontrollera verksamheter med vilande tillstånd²⁹ förväntas bidra till en förbättrad registerkvalitet.

25. 27 kap. 7 § SoL.

26. Verksamheter som inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsskyldighet registreras inte i IVO:s register. Det kan till exempel handla om så kallade servicebolag, familjehem eller stödboenden för vuxna.

27. IVO får förelägga den som inte fullgjort sin anmälningsskyldighet till myndighetens register att fullgöra denna skyldighet. Se 7 kap. 23 § PSL; 28 kap. 10 § SoL; 26 f § andra stycket LSS.

28. 26 kap. 2 § andra stycket SoL; 23 § fjärde stycket LSS.

29. Regeringen (Socialdepartementet). Uppdrag till Inspektionen för vård och omsorg att kartlägga och kontrollera verksamheter med vilande tillstånd (S2026/00051). Stockholm: Regeringskansliet 2026-01-15.

7. Utvecklad tillståndsprovning och tillsyn

EN MER ÄNDAMÅLSENLIG organisation, stärkt personell kapacitet och kompetens, stärkt samverkan och utvecklade riskanalyser ger bättre förutsättningar för IVO att utveckla det operativa arbetet i tillståndsprovning och tillsyn. Myndigheten anpassar fortlöpande metoder och arbetssätt utifrån ny lagstiftning och praxis samt när myndighetens analyser visar på ändrade mönster och tillvägagångssätt hos aktörer inom vården och omsorgen. IVO anpassar även metoder och arbetssätt beroende på om myndighetens granskning avser en individ, företrädare eller anställda samt om den granskade verksamheten omfattas av tillståndsplikt med krav på ägare och ledning. Ibland har IVO kännedom om omständigheter som i sig inte utgör tillräcklig grund för att vidta skarpa åtgärder, men myndigheten kan i en fördjupad granskning identifiera andra grunder för att hindra aktören i fråga. IVO har inlett ett arbete för att i högre grad genomföra synkroniserade insatser inom myndigheten och i samverkan med andra mot verksamheter, företrädare och yrkesutövare för att nå en större samlad och hållbar effekt och hindra oseriösa och kriminella aktörer från fortsatt verksamhet.

7.1 Utökad kontroll och verifiering av uppgifter

Myndigheten har utökat sökmetoder, digitala verktyg och samverkan med andra myndigheter för att i högre grad genomföra kontroller av till exempel företrädare, anställda och lokaler. I tillståndsprovningen har myndigheten börjat begära in fler underlag i syfte att verifiera de uppgifter som sökanden anger i sin ansökan vad gäller exempelvis lokaler och ekonomi. Intervjuer med företrädare, föreståndare och verksamhetsansvariga ingår i allt större utsträckning i underlaget vid tillståndsprovning och tillsyn för att fastställa ägar- och ledningskretsen och granska om de har den insikt som krävs. IVO verifierar i högre grad underlag som lämnas till myndigheten mot objektiva källor. Det kan till exempel handla om studieintyg, uppgifter om anställda och deras lön eller utdrag ur Polismyndighetens misstanke- och belastningsregister.

7.2 Förstärkt ägar- och ledningsprovning

Genom ägar- och ledningsprovning hindrar IVO oseriösa och kriminella aktörer som ansöker om tillstånd eller som innehar tillstånd att bedriva verksamhet inom vården och omsorgen. Genom den nya avdelningen för aktörskontroll samlas myndighetens ägar- och ledningsprovning, vilket förväntas bidra till ökad effektivitet och enhetlighet samt en stärkt rättstillämpning i kontrollen av nya och befintliga aktörer. I och med den nya tillståndsplikten för privat tandvård har IVO utökat ägar- och

ledningsprövningen till ännu ett område. Regeringen har initierat utredning av fler tillståndsplikter, vilket sannolikt innebär möjlighet till ägar- och ledningsprövning inom fler områden.³⁰ I enlighet med IVO:s regleringsbrev för 2026 har myndigheten inlett ett arbete för att förstärka den riskbaserade ägar- och ledningsprövningen av äldre tillstånd, som utfärdats innan nuvarande krav på ägare och ledning trädde i kraft, inom tillsynen av socialtjänst och LSS.³¹

7.3 IVO tillämpar nya skarpare verktyg

Genom förändrad lagstiftning har IVO fått tillgång till flera nya verktyg för att kunna vidta ingripande åtgärder mot verksamheter och företrädare. Det är ett prioriterat område för myndigheten att tillämpa dessa verktyg och i förekommande fall bidra till att skapa praxis genom rättslig prövning i domstol. Myndigheten kartlägger och kontrollerar verksamheter med vilande tillstånd inom ramen för ett pågående regeringsuppdrag och har hittills använt möjligheten att återkalla vilande tillstånd i flera beslut.³² Arbetet med vilande tillstånd förväntas bidra till att ytterligare tillstånd återkallas av IVO eller upphör på begäran av tillståndshavaren. IVO förbereder för att besluta om sanktionsavgifter vid bristande efterlevnad av villkor i tillståndet eller vid underlåtenhet att göra registerkontroll av personal i vissa verksamheter som tar emot barn.³³ IVO förbereder även för att kunna förbjuda tillståndspliktig verksamhet som bedrivs olovligen.³⁴

7.4 Fler oanmälda inspektioner

IVO har ökat andelen oanmälda inspektioner under de senaste åren. I den förstärkta tillsynen mot brottslighet och oseriösa aktörer har myndigheten nästan uteslutande genomfört oanmälda inspektioner sedan 2024. Även i den regelbundna tillsynen av boenden för barn och unga³⁵ har IVO ökat andelen oanmälda inspektioner. Exempelvis ökade andelen oanmälda inspektioner i HVB från 28 procent 2023 till 96 procent under 2025. IVO:s erfarenheter talar för att oanmälda inspektioner minskar risken för att granskade verksamheter till exempel döljer brister och missförhållanden, konstruerar dokumentation eller påverkar möjligheterna för patienter, brukare och personal att prata med inspektörerna. IVO:s val av anmäld eller oanmäld inspektion bygger på en samlad bedömning utifrån bland annat riskanalys, målgrupp och syfte med inspektionen. IVO fortsätter att utvärdera och utveckla inspektionsformerna under 2026.

30. Till exempel föreslår regeringen i vårändringsbudgeten för 2026 att IVO får medel för att kunna förbereda för införandet av tillståndsplikt för familjehem och jourhem. Se Prop. 2025/26:99. Vårändringsbudget för 2026.

31. S2025/02147.

32. S2026/00051.

33. 28 kap. 16–21 §§ SoL; 26 k–26 p §§ LSS.

34. 7 kap. 28 b § PSL; 28 kap. 12 a § SoL; 26 j § LSS.

35. IVO:s tillsyn över stödboenden, skyddade boenden och hem för vård eller boende (HVB) som tar emot barn eller unga ska omfatta regelbundna inspektioner, minst en gång per år (16 kap. 1 § SoF). Motsvarande krav gäller för bostäder med särskild service för barn eller ungdomar (11 § förordning [1993:1090] om stöd och service till vissa funktionshindrade).

8. Sammanfattande bedömning

IVO HAR UNDER de senaste åren stärkt arbetet mot oseriösa och kriminella aktörer, med utgångspunkt i ett förtydligt brottsförebyggande uppdrag och flera regeringsuppdrag. Arbetet ligger även i linje med myndighetens grundläggande uppdrag att bidra till att patienter och brukare får en säker vård och omsorg av god kvalitet, som bedrivs i enlighet med lagar och andra föreskrifter.

IVO bedömer att insatserna hittills har gett goda effekter, bland annat genom fler ingripande åtgärder. I tillståndsprövningen har myndigheten hindrat aktörer som inte uppfyller kraven på insikt och lämplighet från att etablera sig i välfärden. Inom tillsynen har IVO återkallat tillstånd eller förbjudit verksamheter som bedrivits av företrädare som saknat förmåga eller avsikt att bedriva vård och omsorg av god kvalitet. Myndigheten har även vidtagit åtgärder mot hälso- och sjukvårdspersonal när det funnits skäl att begränsa yrkesutövningen, varav en del med hänvisning till misstänkt eller konstaterad brottslighet, samt gjort åtalsanmälan vid misstanke om brott.

Det förstärkta arbetet mot oseriösa och kriminella aktörer har hittills i stor utsträckning bedrivits genom särskilda satsningar. Arbetet integreras nu i den ordinarie verksamheten, bland annat genom förbättrade organisatoriska förutsättningar som förväntas bidra till en mer sammanhållen kontroll av både nya och befintliga aktörer inom vård och omsorg.

Samtidigt fortsätter IVO att stärka personalresurser och kompetens inom området samt att utveckla det interna säkerhetsarbetet. Samverkan fördjupas, både internt och med andra myndigheter, genom utvecklade strukturer för informationsutbyte och gemensamma insatser. Parallellt pågår ett arbete med att förbättra riskanalyser samt utveckla metoder och arbetsätt i det operativa arbetet.

Sammantaget bedömer IVO att åtgärderna skapar goda förutsättningar för att ytterligare utveckla och stärka arbetet mot oseriösa och kriminella aktörer.

Referenser

- Försäkringskassan (2025). Svar på regeringsuppdrag – Uppdrag att kraftsamla mot organiserad brottslighet i välfärden, S2025/01085. Försäkringskassan dnr FK 2025/013594.
- Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, HSAN (2026). Verksamhetsredogörelse 2025. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/dokument-webb/ovrigt/hsan-verksamhetsredogorelse-2025.pdf> [hämtad 2026-03-31].
- Inspektionen för vård och omsorg (2025). Förstärkt säkerhetsarbete inom myndigheten – Slutredovisning av regeringsuppdrag S202402003. IVO 2025-14.
- Inspektionen för vård och omsorg (2026a). Förstärkt tillsyn mot välfärdsbrottslighet inom hälso- och sjukvården och tandvården – Delredovisning II av regeringsuppdrag S2024/00037. IVO 2026-04.
- Inspektionen för vård och omsorg (2026b). Förstärkt tillsyn mot välfärdsbrottslighet inom omsorgen – Delredovisning II av regeringsuppdrag S2024/00041. IVO 2026-05.
- Inspektionen för vård och omsorg (2026c). Stärkt tillsyn av stödboende och HVB som tar emot barn och unga – Slutredovisning av regeringsuppdrag S2024/01643. IVO 2026-12.
- Inspektionen för vård och omsorg (2026d). Förberedelser inför utökad kommunal anmälningskyldighet – Slutredovisning av regeringsuppdrag S2025/01847. IVO 2026-23.
- Polismyndigheten (uå). Myndighetsgemensam satsning mot organiserad brottslighet. <https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/organiserad-brottslighet/myndighetsgemensam-satsning-mot-organiserad-brottslighet/> [hämtad 2026-03-02].
- Regeringen (Socialdepartementet). Uppdrag om förstärkt tillsyn mot välfärdsbrottslighet inom hälso- och sjukvården och tandvården (S2024/00037). Stockholm: Regeringskansliet 2024-01-11.
- Regeringen (Socialdepartementet). Uppdrag om förstärkt tillsyn mot välfärdsbrottslighet inom omsorgen (S2024/00041). Stockholm: Regeringskansliet 2024-01-11.
- Regeringen (Socialdepartementet). Uppdrag att kraftsamla mot organiserad brottslighet i välfärden (S2025/01085). Stockholm: Regeringskansliet 2025-05-28.
- Regeringen (Finansdepartementet). Uppdrag att samordna utvecklingen av effektiv informationsdelning mot brott (Fi2025/01460). Stockholm: Regeringskansliet 2025-06-26.

Regeringen (Socialdepartementet). Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Inspektionen för vård och omsorg (S2025/02147). Stockholm: Regeringskansliet 2025-12-18.

Regeringen (Socialdepartementet). Uppdrag till Inspektionen för vård och omsorg att kartlägga och kontrollera verksamheter med vilande tillstånd (S2026/00051). Stockholm: Regeringskansliet 2026-01-15.

SFS 1993:387 Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade.

SFS 1993:1090 Förordning om stöd och service till vissa funktionshindrade.

SFS 2010:659 Patientsäkerhetslag.

SFS 2013:176 Förordning med instruktion för Inspektionen för vård och omsorg.

SFS 2021:955 Säkerhetsskyddsförordning.

SFS 2024:307 Lag om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet inom arbetslivet.

SFS 2025:170 Lag om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna.

SFS 2025:400 Socialtjänstlag.

SFS 2025:468 Socialtjänstförordning.

Citera gärna ur IVO:s publikationer, men ange alltid källa. Kom ihåg att bilder, fotografier och illustrationer är skyddade av upphovsrätten, och du måste ha upphovsmannens tillstånd för att använda dem.

Artikelnr: IVO 2026-25

Utgiven april 2026

Diarienummer: 1.1.1-08586/2026